

Nr 57.

Ankom till riksdagens kansli den 20 maj 1924 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till allmänt svenskt lantbruksmöte jämte en i ämnet väckt motion.

(1:sta avd.)

Under punkt 84 i nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för budgetåret 1924—1925 såsom extra reservationsanslag anvisa dels såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för allmänt svenskt lantbruksmöte 7,500 kronor, dels ock till prisbelöningar vid sådant möte 17,500 kronor eller tillhopa 25,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att härav utanordna vad som till täckande av eventuell brist i staten för tjugandera allmänna svenska lantbruksmötet i Göteborg 1923 kan efter närmare prövning befinnas böra tillskjutas av statsmedel.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till det vid berörda proposition fogade statsrådsprotokollet.

Motion.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion nr 112 av herr *Ingeström m. fl.*, vari hemställts, att vad Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition 9:de huvudtiteln H 23 (89) hemställt om anslag av 25,000 kronor till allmänt svenskt lantbruksmöte måtte av riksdagen bifallas, dock utan rätt för Kungl. Maj:t att till annat ändamål utanordna detta anslag; samt att för täckande av uppkommande brist vid 22:dra allmänna lantbruksmötet i Göteborg 1923 riksdagen måtte anvisa ett förslagsanslag å högst 60,000 kronor.

Rörande de skäl, som anförts till stöd härför, hänvisas till motionen.

Allmänna lantbruksmöten hava tidigare hållits vart femte år. Efter det i Örebro 1911 hållna mötet har emellertid nytt sådant hållits först 1923. Anslag till dylika möten har plägat årligen beviljas å extra stat och det under femårsperioden sålunda samlade beloppet ställas till vederbörande mötesbestyrelsers förfogande. För åren 1912—1915 har riksdagen anvisat anslag dels till bestridande av kostnaderna för sådant möte med 7,500 kronor årligen, tillhopa 30,000 kronor, och dels till prisbelöningar vid mötet med 12,500 kronor för 1912 och 17,500 kronor för ett vart av

övriga tre år, tillhoppa 65,000 kronor. Inalles anvisades sålunda under nämnda period 95,000 kronor. För åren 1916—1921 beviljades däremot inga medel för ändamålet.

Sistnämnda belopp togs sedermera i anspråk för det tjuguandra allmänna svenska lantbruksmötet i Göteborg 1923, till vilket riksdagen dessutom anvisade för 1922 100,000 kronor och budgetåret 1923—1924 40,000 kronor.

För ifrågavarande lantbruksmöten äro stadgar fastställda genom kungörelse den 21 december 1906 (nr 120).

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 29 augusti 1923 anmält att, enligt vad styrelsen inhämtat, kommitterade för allmänt svenskt lantbruksmöte i enlighet med nämnda kungörelse genom beslut den 9 april och den 21 juni 1923 bestämt, att nästa lantbruksmöte skulle anordnas i Stockholm 1930. Det syntes lantbruksstyrelsen angeläget att — i likhet med vad förut skett — medel för ifrågavarande ändamål redan nu avsattes. Styrelsen hölle före, att enahanda belopp, som i detta syfte beviljats för 1915, eller tillhoppa 25,000 kronor borde hos riksdagen äskas.

I överensstämmelse härmed har lantbruksstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1924—1925 såsom extra reservationsanslag anvisa dels såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för allmänt lantbruksmöte 7,500 kronor, dels ock till prisbelöningar vid dylikt möte 17,500 kronor eller sammanlagt 25,000 kronor.

Härefter har bestyrelsen för tjuguandra allmänna svenska lantbruksmötet i Göteborg 1923 i en till chefen för jordbruksdepartementet ställd skrivelse av den 15 oktober 1923 meddelat att, ehuru mötets räkenskaper då ännu icke slutförts, en brist å 60,000 kronor i mötets stat dock läte sig med säkerhet beräkna. Tillika har bestyrelsen tillkännagivit sin avsikt att framdeles till Kungl. Maj:t inkomma med framställning om anslag för täckande av den slutliga bristen.

Med anledning härav har lantbruksstyrelsen den 8 november 1923 avgivit infortrat utlåtande, däri styrelsen ifrågasatt, bland annat, huruvida icke den brist, som kunde föreligga, lämpligen borde täckas gemensamt av dem, som huvudsakligen bidragit till mötets anordnande, det vill säga förutom staten även hushållningssällskapen och Göteborgs stad ävensom att tillstånd måtte utverkas att från det ovanberörda till anordnande av allmänt svenskt lantbruksmöte för budgetåret 1924—1925 ifrågasatta anslaget bevilja de medel, som efter prövning kunde finnas böra av staten tillskjutas för täckande av ifrågavarande brist.

Kungl. Maj:ts förslag innebär anvisande för budgetåret 1924—1925, lik som senast för 1915 skett, av ett anslag av 25,000 kronor till bestridande av kostnaderna för allmänt svenskt lantbruksmöte ävensom till prisbelöningar vid sådant möte i samband varmed emellertid Kungl. Maj:t enligt förslaget skulle äga rätt att härav utanordna vad som till täckande av eventuell brist i

staten för tjugua andra allmänna svenska lantbruksmötet i Göteborg 1923 kunde efter närmare prövning befinnas böra tillskjutas av statsmedel.

Motionen avser beviljande av särskilt anslag till täckande av nämnda brist.

Utskottet.

Mot det av Kungl. Maj:t i förevarande framställning för budgetåret 1924—1925 äskade beloppet av sammanlagt 25,000 kronor såsom bidrag till kostnaderna för allmänt svenskt lantbruksmöte ävensom till prisbelöningar vid dylikt möte har utskottet intet att erinra. Däremot kan utskottet icke biträda att Kungl. Maj:t, såsom förslaget ock innebär, i samband härmed erhåller rätt att av samma anslag utanordna vad som till täckande av eventuell brist i staten för tjugua andra allmänna svenska lantbruksmötet kan befinnas böra av statsmedel tillskjutas. Såsom motionärerna ock framhållit torde nämligen vara av vikt, att bestyrelsen för nästkommande lantbruksmöte redan från början har någorlunda klart för sig, med vilka medel den har att räkna. Under framhållande av hushållningssällskapens i allmänhet knappa och för skilda ändamål hårt anlidade tillgångar, hava motionärerna tagit avstånd från den av lantbruksstyrelsen och departementschefen framförda tanken på en direkt uppdelning av kostnaderna för täckande av berörda brist på förutom staten bland andra även hushållningssällskapen, och föreslå motionärerna i stället anvisande av statsmedel till hela det belopp eller 60,000 kronor, vartill bristen å ifrågavarande lantbruksmöte enligt statsrådsprotokollet beräknats komma att uppgå.

I sistberörda avseende har bestyrelsen för lantbruksmötet i Göteborg med skrivelse den 2 maj 1924 till utskottet överlämnat dels vissa tabellariska uppgifter, däribland en tablå rörande mötets ekonomiska ställning den 1 april 1924 ävensom ett av de av hushållningssällskapens ombud och Göteborgs stad utsedda revisorer för granskning av mötets räkenskaper avgivet utlåtande. I nämnda tablå upptagas utgifter till 882,875 kronor 63 öre och inkomster till 822,312 kronor 48 öre, vadan bristen skulle utgöra 60,563 kronor 15 öre. Av bestyrelsens nämnda skrivelse framgår emellertid, att räkenskaperna på grund av vissa omständigheter, främst den långa tidsutdräkt, som uppstått vid de ännu ej avslutade underhandlingarna med Göteborgs stad och bestyrelsen angående övertagande av återstående byggnader, ännu ej kunnat avslutas. Revisorererna hava i sitt utlåtande ock uttalat, att då de beräknade tillgångarna och särskilt byggnaderna vore allt för högt värderade, därest de skulle försäljas för nedrivning, den brist som förenämnda tablå utvisade komme att överskridas. Ur bestyrelsens ovanberörda skrivelse må vidare återgivas följande.

Av nämnda handlingar framginge, att inkomsterna vid mötet i form av inträdesavgifter väsentligen överstigit de beräknade, men att detta dock icke kunnat uppväga den stegring i de kalkylerade utgifterna, som uppstått.

Den största merutgiften belöpte sig på byggnadskostnaderna. Till förklaring härå anfördes följande. Vid tiden för uppgörande av de beräkningar, som lågo till grund för bestyrelsens senaste hemställan till Kungl. Maj:t om ökat statsanslag, hade bestyrelsen icke räknat med så stor anslut-

ning från utställares sida, som blev fallet. De väsentligt strängare bestämmelserna angående utställandet av djur, särskilt vad beträffade djurens härstamning och avelsvärde, som enligt det av Kungl. Maj:t fastställda programmet vid detta möte skulle komma att tillämpas, gävo stöd för det antagande, att tillslutningen av djur, kvantitativt sett, skulle bli snarast mindre än vid näst föregående lantbruksmöte. Trots stora ansträngningar från bestyrelsens sida att begränsa mötet till den omfattning, som förutsetts vid uppgörande av inkomst- och utgiftsstat, steg dock antalet anmälningar högst väsentligt utöver det beräknade. Antalet anmälda hästar blev sålunda 55 procent större än vid Örebromötet, vars siffror delvis legat till grund för bestyrelsens kalkyler. Motsvarande procent utgjorde i fråga om nötkreatur 18, svin 87, får och getter 94 och fjäderfä 105. Det torde böra anmärkas, att bestyrelsen icke ägt rätt att avvisa anmälningar, som uppfyllde de fordringar, vilka uppställts i programmet, utan helt enkelt var ställd inför nödtvånget att bereda utrymme för detta oväntat stora antal djur.

Vid uppgörandet av sina beräkningar angående byggnadernas omfattning hade bestyrelsen räknat med att samtliga hästar och nötkreatur skulle komma att rymmas i en gemensam stor hall. Emellertid visade det sig, att icke ens de anmälda hästarna kunde rymmas i denna hall, varför det blev nödvändigt att uppföra icke blott 6 st. extra tältstallar för hästar utan även dylika stallar för samtliga anmälda nötkreatur. Även för de utställda smådjuren fick det ursprungligen beräknade utrymmet väsentligen utvidgas. Då de av Kungl. Maj:t fastställda anmälningsavgifterna ej tillnärmelsevis täckte kostnaderna för beredande av plats åt de olika utställarna, samt dessutom alla statliga institutioner erhållit fritt utrymme för sina utställningar, läte sig härav förklara den stegring, som uppstått i byggnadskostnaderna. Den oväntat stora anslutningen till mötet medförde dessutom en kraftig stegring av en mängd andra utgiftsposter, såsom för vägar mellan tältstallarna, transporter, strö, uppvisning, bevakning, renhållning m. m. Det borde även anmärkas, att det ogynnsamma vädret vid tiden strax före mötets öppnande nödvändiggjorde icke endast att de såsom färdiga betraktade vägar måste påkostas ett mycket dyrbart istandsättningsarbete utan även att de flesta av byggnaderna måste förses med nya tälttak. Det parti tältduk om cirka 10,000 kvm., som bestyrelsen övertagit från Örebromötet, visade sig icke kunna motstå regnmassorna, varför den gamla duken i sista stund måste utbytas mot ny. Det kunde beräknas, att enbart genom dessa förhållanden mötet förorsakades en extra utgift av cirka 65,000 kronor.

Då från ett och annat håll framkastats det antagande, att byggnadskostnaderna skulle kunnat avsevärt nedbringas, om bestyrelsen helt frångått planen att bygga den stora hallen och sålunda frigjort mötet från varje sammanhang med de utställningar, vilka sedermera mot hyra fått hallen till sig upplåten, ansåge sig bestyrelsen böra påpeka, att byggnadskostnaderna för spiltplatserna inne i hallen på grund av de betydande hyresinkomsterna ställde sig billigare än kostnaderna för spiltplatserna i tältstallarna.

Inför de fakta, som bestyrelsen framlagt, borde mötets ekonomiska resultat få anses förklarligt.

Då mötet anordnats i enlighet med ett av Kungl. Maj:t fastställt program, som även i detalj innehållit föreskrifter om de pris, som skolat utdelas, syntes ofrånkomligt att staten trädde emellan för att bereda bestyrel-

sen möjlighet att snarast betala leverantörer deras återstående fordringar och pristagare ännu oguldna penningpris. — Ett belopp, väsentligt överstigande det, som av riksdagen särskilt avsetts för penningpris, hade, såsom framginge av handlingarna, redan utbetalats till utställare.

Under åberopande av vad sålunda anförts hade bestyrelsen hemställt, att jordbruksutskottet måtte tillstyrka bifall till den i ämnet väckta motionen.

Det hade givetvis varit önskvärt att lantbruksmötets räkenskaper förelegat avslutade och granskade, innan utskottet tagit ställning till den föreliggande frågan. Då det emellertid av omständigheter, som bestyrelsen angivit, kan komma att draga ut på tiden innan så blir fallet, och då det enligt utskottets mening är angeläget, att medel på ett eller annat sätt snarast ställes till förfogande för att möjliggöra för bestyrelsen att betala leverantörer deras återstående fordringar och pristagare ännu oguldna penningpris, har utskottet ansett sig böra redan i frågans nuvarande läge fatta ståndpunkt till densamma. I fråga om det ovan angivna beloppet å 60,000 kronor, med vilket belopp det av bestyrelsen senast gjorda anslags-äskandet blivit i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag nedsatt, lärer det av skäl, som motionären framhållit, knappast kunna ifrågasättas, att hushållningssällskapen skola deltaga i täckandet härav. Icke heller synes beträffande detta belopp några anspråk böra ställas på Göteborgs stad. Då utskottet sålunda går att förorda beviljande av statsmedel intill nämnda belopp, vill utskottet uttryckligen betona att enligt utskottets mening något bidrag från statens sida därutöver icke bör vara att påräkna. Beträffande vad som kan komma att erfordras för täckande av den ytterligare brist, som av ovanberörda handlingar att döma med en ganska stor grad av visshet torde komma att uppstå, torde det bliva bestyrelsens sak att från annat håll söka uppbringa medel.

Under erinran att ifrågavarande räkenskaper i sinom tid skola bliva föremål för granskning av riksräkenskapsverket, vill utskottet föreslå, att vid beviljande av anslaget i fråga knytes villkor, att belopp, som vid denna granskning eventuellt kan finnas hava blivit för mycket utbetalt, varder efter Kungl. Maj:ts bestämmande återburet till statsverket eller reserverat för ett senare allmänt svenskt lantbruksmöte.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning och den i ämnet väckta motionen I: 112

1) för budgetåret 1924—1925 såsom extra reservationsanslag anvisa

dels såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för allmänt svenskt lantbruksmöte 7,500 kronor,

dels ock till prisbelöningar vid sådant möte 17,500 kronor eller tillhopa 25,000 kronor;

2) såsom bidrag till täckande av brist i staten för tjugua andra allmänna svenska lantbruksmötet i Göteborg 1923 anvisa för budgetåret 1924—1925 ett extra anslag av 60,000 kronor, att utgå under villkor att belopp, som vid riksräkenskapsverkets granskning av lantbruksmötets räkenskaper eventuellt kan befinnas hava blivit för mycket utbetalt, varder efter Kungl. Maj:ts bestämmande återburet till statsverket eller reserverat för ett senare allmänt svenskt lantbruksmöte.

Stockholm den 19 maj 1924.

På jordbruksutskottets vägnar:

PAUL HELLSTRÖM.

Närvarande: se utlåtande nr 55.